

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av överinspektören M. Blomberg

Jag har sett mig föranlåten att avgiva följande särskilda yttrande.

Betr. kap. 5.

Kommittémajoritetens uppfattning om betydelsen ur olika synpunkter — icke minst de ekonomiska — av linjetelefonledningarnas likvärdighet delas i princip av mig. När det har gällt att motivera och även föreslå, att denna likvärdighet skall omfatta jämväl tågledare- och tågorderledningarna — här med ett gemensamt och förenklat namn kallade tågledaretelefonen — kan jag däremot icke följa kommittén.

Jag är fullt på det klara med, att majoritetens förslag för flera bansträckor kommer att tillgodose även tågledningens telefonbehov. För de livligt trafikerade bansträckorna, för våra huvudbanor med avseende på tågintensiteten, kommer däremot, enligt min uppfattning, majoritetsförslaget icke att bli tillfredsställande.

Jag anser, att den å sid. 57 intagna tabellen över resultatet av trafikmätningar har ett visst intresse, men kan icke tillmätas avgörande betydelse. För varje ledning har räkning nämligen skett under endast en kortare mätperiod. Antalet samtal varierar väsentligt och når högst vid topparna i tågrafiken. Just vid dessa tillfällen ställes emellertid kravet högt på ordergivningsmedlet.

Härutöver torde böra framhållas, att inom järnvägstjänsten allmänt omfattas den uppfattningen, att den till tågledningen hörande ordergivningen i de flesta fall fordrar *omedelbar* framkomlighet. Till samma uppfattning har kommittémajoriteten så småningom kommit. I den mån tågrörelsen å en bansträcka ökas, i motsvarande grad skärpes behovet av omedelbar framkomlighet. Värdet av en tågomläggning minskas, får ingen betydelse eller vållar ytterligare försening, om det brister i framkomlighet för tågledarens order, stationernas verkställighetsorder och rapporteringar av inträffade tågförseningar genom att ordergivningsmedlet, telefonen, icke har den utrustning, som svarar mot bansträckans ifråga tågrörelse.

På grund av att vagnfördelningens samtal flera gånger omnämnts av kommitténs majoritet, torde böra framhållas, att angelägenhetsgraden för tågledarens order, stationernas verkställighetsorder och förseningsrapporter är betydligt högre än för sektionsvagnsfördelarens order och stationernas vagnrapporter (huvudanmälan). Att vagnfördelaren å trafiksektioner, där särskild tågledaretelefon finnes, använder denna, beror därpå, att tågledaretelefonen är ett synnerligen bekvämt, snabbt och arbetsbesparande hjälpmedel, således något som alldeles särskilt i vår tid betraktas som eftersträfvansvärt. Det får emellertid icke inträffa och gör det i verkligheten icke heller, att vagnfördelningen till förfång för tågledningen lägger beslag på tågledaretelefonen. Den berörda personalens kännedom om och förståelse för varandras arbetsuppgifter utesluter för övrigt detta. Det är uppenbart att vagnfördelningens telefonering kan läggas på linjetelefonknippet.

Med hänsyn till de senare årens erfarenheter om tågföringen och järnvägsstyrelsens oavslåtliga strävan att förbättra denna måste — så vitt jag kan finna — majoritetens inställning till tågledaretelefonen ingiva betänkligheter. Till undvikande av varje missförstånd torde böra framhållas, att jag med uttrycket »inställning till tågledaretelefonen» syftar på den omständighet, som tillämpats, då majoriteten sökt i betänkandet motivera, varför tågledaretelefonen bör ingå i linjetelefonknippet. Då nu majoriteten ändock medgivit, att »separat tågledare- eller tågorderledning bör användas på sträckor med stark tågtrafik eller då speciella förhållanden föreligga» (jfr sid. 58), hade det varit riktigare, att kommittén i överensstämmelse härmed också förordat tågledare- och tågorderledningar å vissa sträckor utanför linjetelefonknippet och givit dem motsvarande behandling som exempelvis krafttelefonen.

Med stöd av vad här anförts har jag velat som min mening uttala, att kommittén bort föreslå bibehållandet för vissa bansträckor av särskilda tågledare- och tågorderledningar ävensom föreslå en utrustning för tågledningens expeditionsplatser, som tagit fasta på tågledningens speciella behov.

Betr. kap. 10 och 11.

Kommittémajoritetens förslag om förstärkning av de telefontekniska arbetskrafterna inom järnvägsstyrelsen och å distrikten och vad som i det sammanhanget anförts i kap. 10 omfattas även av mig.

Däremot kan jag icke biträda förslaget, i vad avser beredandet av självständigare ställning inom distriktsorganisationen för telegrafingenjörerna. Majoriteten åsyftar i stort sett samma ställning för nämnda grupp av ingenjörer, som järnvägsstyrelsen redan ordnat beträffande elektroingenjörerna. Ett bifall till telefonkommitténs förslag kommer sannolikt att medföra icke önskvärda konsekvenser även på annat område. En dylik utveckling skulle bl. a. betyda en klyvning av den nuvarande organisationen och torde för övrigt näppeligen kunna genomföras utan ganska väsentligt ökade förvaltningskostnader. Jag är övertygad om, att järnvägsstyrelsen skall finna möjligt att inom den nuvarande organisationsramen genomföra vissa praktiska ändringar i telegrafingenjörernas arbetsförhållanden och även bereda dem — där så ej redan är för handen — medinflytande ifråga om telefonreparatörspersonalens antagande, utbildning och befordran.

Med stöd av vad nu anförts avstyrkes majoritetens förslag om ändrad ställning för telegrafingenjörerna och i överensstämmelse därmed också om de härav påkallade och i kap. 11 föreslagna ändringarna och kompletteringarna i instruktion och arbetsordning (särtryck 3).

I samband med övergången från telegraf till telefon indrogos praktiskt taget alla telegrafexpeditioner och därmed också de på en del av dessa expeditioner placerade särskilda telegrafföreståndare (bl. a. telegrafister och förste telegrafister). Telefon-tjänsten kom därefter att smälta samman med expeditionstjänsten i övrigt å stationerna, där sålunda stationsföreståndaren under trafikinspektören bär ansvaret även för denna detalj av stationstjänsten. Särskilt avdelad personal finnes numera endast för betjäanande av telefonväxlarna. (I Stockholm C och Malmö C finnas fortfarande telegramexpeditioner, men även där sker den huvudsakliga expedieringen på telefon.) Övergången till telefon innebar följaktligen väsentliga personalbesparingar.

Erfarenheten har givit belägg för att handhavandet och skötseln av telefon-tjänsten — jag avser härvid stationspersonalens andel häri — hittills skett på ett i stort sett mycket tillfredsställande sätt — även i de fall då de telefontekniska resurserna icke motsvarat telefontrafiken — och förtjänar beröm.

Å andra sidan har givetvis ibland förefunnits anledning till anmärkning mot passningen. Detta bör emellertid icke föranleda ändring av de hittillsvarande dispositionerna för telefontjänsten.

I ett avseende bör ingen ovisshet råda, nämligen däri, att telegrafingenjören har både skyldighet och rättighet att giva stationerna anvisningar för betjäandet av i telefon- och telegrafanläggningar ingående växlar och apparater. Såsom självfallet ifråga om dylika anvisningar bör bl. a. gälla, att telegrafingenjörerna skola vara skyldiga att lämna varje station och telefonväxel en översikt — i skiss- eller tabellform — över stationen eller växeln berörande ledningar och deras användning. Erfarenheten och kommitténs egna studieresor ha visat, att dylika skisser eller tabeller i stor utsträckning saknas. Att stationerna ävensom personalen i telefonväxlarna skola iakttaga dylika anvisningar liksom andra förhållningsorder om apparaturens betjäande är självklart, vilket framgår av bestämmelsen i Instruktion för stationsföreståndare, att »stationsföreståndare skall ställa sig till efterrättelse även de föreskrifter, som lämnas av specialingenjör rörande de delar av stationstjänsten, som tillhöra deras verksamhet». Det gäller endast, så vitt jag förstår, att denna klara och tydliga bestämmelse också tillämpas.

Att i en tid, då statens järnvägars telefonväsen står inför en betydande upprustning lägga beslag på telegrafingenjörerna för så skäligen enkla arbetsuppgifter som förhör i bl. a. Telefonföreskrifterna — ty detta måste ju avses av kommittémajoriteten enligt ordalydelsen i kap. 10 och enligt punkt 22 i kap. 11 — med risk att deras egentliga verksamhet, de telefontekniska arbetena, blir lidande, förefaller mig betänkligt. Telegrafingenjörerna själva torde för övrigt näppeligen eftersträva dylikt tillägg till en redan stor arbetsbörda.

Med stöd av vad här anförts önskar jag som min uppfattning uttala, att en bestämmelse enligt punkt 22 i kap. 11 icke bör utfärdas samt att jag förutsätter, att järnvägsstyrelsen genom komplettering av särtrycken 32 och 127 kommer att på ett fullt betryggande sätt ordna för telegrafingenjörernas behöriga och rätta inflytande på telefontjänsten, utan att man skall behöva beträda vägar, som leda till, att den rationalisering i personalhänseende, som uppnåtts genom övergång från telegraf till telefon, motverkas.

Särskilt yttrande av telegrafingenjören A. H. R. Sjöstedt

De anmärkningar, som framställts mot telefontrafiktjänsten vid SJ, och de många berättigade klagomål, som framförts över det sätt, på vilket telefonväxeltjänsten vid SJ skötes, härleda sig enligt mitt förmenande i huvudsak dels från att telefonföreskrifterna äro för knapphändiga och i vissa fall ej fullt lämpliga, dels från att den personal, som ombesörjer telefonväxeltjänsten, erhåller en otillräcklig utbildning och otillfredsställande kännedom om föreskrifterna och sättet för uppbyggnad av något mer komplicerade telefonsamtal, dels slutligen från att övervakningen av denna personal icke sker i tillräcklig grad och på rätt sätt.

Kommittén har föreslagit vissa ändringar och tillägg till telefonföreskrifterna, i vad dessa röra telefonväxeltjänsten och samtalsuppbyggandet, och säkerligen komma ytterligare sådana att visa sig lämpliga och behövliga.

Det åligger i allmänhet stationsföreståndarna att tillse, att telefonister erhålla tillfredsställande utbildning samt att övervaka denna personals tjänstgöring. Man kan emellertid ej fördrå, att en person, vilken — såsom här praktiskt taget alltid är fallet — har många olika grenar av järnvägstjänsten att ta hand om och övervaka och som endast mycket flyktigt varit i tillfälle själv syssla med telefontrafiktjänstens och särskilt telefonväxeltjänstens problem, skall hava vare sig tid eller förmåga

att annat än helt ytligt ombesörja denna utbildning och övervakning. Med den omfattning SJ telefonnät redan erhållit och som framdeles blir än mer ökad, är den telefontjänst, som växelstationerna ha att sköta icke alltid en så enkel sak som ofta antages. Att med minsta erforderliga ledningsnät på ett tillfredsställande sätt avveckla särskilt den långväga telefontrafiken kan ofta vara ett svårt problem, för vars lösande kräves såväl ingående kännedom om befintliga anordningar och deras verkningsätt som ock insikt i växlingstjänsten på nätet i sin helhet och ej endast på den lokala platsen.

Jag har därför inom kommittén framlagt som min åsikt, att åt särskilda tjänstemän, samarbetande med telegrafingenjörerna, exempelvis en på varje distrikt, borde uppdragas att övervaka och i viss mån leda telefontjänsten samt att handha utbildningen och examineringen av den personal, som skall tjänstgöra vid telefonväxlarna. Dessa tjänstemän böra åtminstone ha erhållit en sådan utbildning inom sitt här ifrågavarande verksamhetsområde, som ungefär motsvarar den en telegrafassistent vid telegrafverket erhåller inom motsvarande område. Huruvida tjänstemännen ifråga skulle behöva ägna hela sin tjänst åt det antydda arbetet är vanskligt att bedöma, men detta torde med den omfattning järnvägstelefonien nu har, knappast bliva fallet. Givetvis skulle platsbefälet på sätt som hittills ha den dagliga övervakningen av underlydande personal om hand.

Då emellertid kommittén ansett, att det åtminstone f. n. icke vore behöfligt att gå så långt som genomförandet av min här uttalade åsikt skulle innebära, har jag anslutit mig till kommitténs i kap. 11 punkt 22 framlagda förslag.

När jag sålunda ansett mig böra biträda detta förslag har detta skett framför allt därför, att nuvarande system icke fungerar och knappast kan fungera tillfredsställande samt innebär fara för krav på ökade telefonförbindelser, även där sådana icke skulle erfordras, om växlingstjänsten skedde på bästa sätt. Man får emellertid icke bortse från att det ökade arbete, som pålægges telegrafingenjörerna, kan inverka på storleken av den personaluppsättning, som erfordras för att biträda honom. Å andra sidan innebär det stora fördelar, att den tjänsteman, som skall ansvara för den tekniska utrustningen för telefontrafikens avveckling, också får möjligheter närmare följa telefontrafiktjänsten och att bedöma, vilka minst kapitalkrävande tekniska åtgärder, som böra vidtagas för denna trafiks underlättande och förbättrande.

Särskilt yttrande av kommitténs sekreterare

Kommitténs majoritet har med anledning av ovanstående särskilda yttranden uppdragit åt mig att i klarläggande syfte erinra om följande i betänkandet gjorda uttalanden.

Tågledningens behov av omedelbar framkomlighet för ordergivning pr telefon har på intet sätt underskattats. Sålunda har kommittén på sid. 56—57 framhållit, att »för vissa av tågledningens anrop måste krävas, att de skola nå fram *omedelbart*, d. v. s. även om den anropades apparat eller ledningarna till denna äro upptagna av annat telefonsamtal. Samma gäller också vissa meddelanden från stationerna till tågledaren.»

Genom sina undersökningar, sammanfattade i tabellen på sid. 57, har kommittén funnit, att framkomligheten på de nuvarande tågledarledningarna i vissa fall är otillfredsställande (se sid. 57—58) och att förbättringar därför äro behöfliga. Sådana kunna åstadkommas därigenom, att tågledaren beredes tillfälle att begagna ett ledningsknippe, bestående av flera likvärdiga ledningar, som dock av ekonomiska

skäl måste stå till förfogande även för annan telefontrafik. Denna anordning måste, såsom kommittén framhållit (se sid. 58), grundas på förutsättningen, att ledningsknippet är så rikligt dimensionerat i förhållande till telefontrafikmängden under bråd tid, att högst ett anrop på tjugo icke medför omedelbar förbindelse. Skulle vid något sådant tillfälle samtalet icke tåla uppskov, kan tågledaren eller stationerna med tillhjälp av de av kommittén anvisade ledningstagarna gå in på upptagen ledning för att på nu brukligt sätt begära, att pågående samtal brytes till förmån för tågledningens, (se sid. 59).

I de fall, då den angivna anordningen av linjetelefonledningarna icke kan åstadkommas till följd av brist på ledningar, har kommittén måst föreslå, att särskild tågledarledning avdelas på sträckor med stark tågtrafik (se sid. 58), oaktat den allmänna framkomligheten därigenom försämrats. Särskilda ledningar hava eljest av kommittén ansetts böra avdelas endast då det på annat sätt visat sig omöjligt att åstadkomma en tillfredsställande teknisk lösning av föreliggande problem. Detta har varit fallet beträffande tåganmälnings-, ban- och krafttelefonförbindelserna, för de sistnämnda dock icke undantagslöst, varför kommittén förutsett, »att då förhållandena så medgiva, bantelefonförbindelser och krafttelefonförbindelser på vissa bandelar sammanslås till gemensam förbindelse», (se sid. 50).

Antingen tågledaren har tillgång till ledningsknippen eller enstaka ledningar utgöra de av kommittén föreslagna ledningstagarna en för honom lämplig apparatur, (se sid. 59).

I avseende på telegrafingenjörerna har kommittén i anslutning till den allmänna tekniska utvecklingen och med ingående kännedom om de anspråk, som numera måste ställas på arbetsledare i telefonfacket, funnit det nödvändigt, att telegrafingenjörerna anförtros den direkta ledningen av telefonreparatörspersonalen, vilken dock enligt kommitténs mening bör kunna förbliva inordnad i banavdelningen intill dess, att en större enhetlig elektroteknisk linjeorganisation skapas, (se sid. 123).

Beträffande telegrafingenjörens befattning med telefontjänsten har kommittén föreslagit, att denna endast skall avse »sådan tillsyn över telefontjänsten, som erfordras för att de tekniska anordningarna skola väl utnyttjas och i sådant syfte utfärdade instruktioner och föreskrifter rätt uppfattas och tillämpas», (sid. 129). Kommittén har funnit, att denna övervakning fordrar direkt samarbete mellan telegrafingenjör och stationsbefäl (sid. 123), men att den däremot icke får rubba stationspersonalens subordinationsförhållanden. Därigenom att denna hans övervakning anses kunna i huvudsak begränsas till större stationer och väsentligen utövas genom stationsföreståndaren eller den denne i sitt ställe förordnar, bör antalet tjänstemän, som av telegrafingenjören skola instrueras, kunna avsevärt begränsas. Kommittén har därför ansett, att övervakningen av telefontrafiktjänsten bör kunna genomföras, utan att telegrafingenjören för dess skull, åtminstone för närvarande, behöver mera hjälpkraft än den, som eljest erfordras, (se sid. 124). Kommittén har varit medveten om, att telegrafingenjörerna icke eftersträva nämnda övervakning, men har ansett att de böra åläggas detta arbete för att bliva i stånd att rätt bedöma föreliggande behov och att efter dem lämna såväl de tekniska anordningarna som anvisningarna för deras handhavande.